

Utlåtande 20.04.2018

Ärende: STM017:00/2018

Förslag angående klientavgifter inom social- och hälsovård

FDUV är intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland. FDUV representerar elva regionala DUV-föreningar och riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. De regionala DUV-föreningarna är verksamma i hela Svenskfinland och har tillsammans cirka 2 800 medlemmar. Vi tackar för möjligheten att bli hörda angående klientavgifterna inom social- och hälsovård.

Lagen som helhet

Vi anser att det är positivt att bestämmelserna angående avgifter inom social- och hälsovård samlas inom en och samma lag. Detta torde underlätta tillämpningen av lagen. Vi anser också att det är positivt att det i lag stadgas vilka tjänster man kan ta ut avgift för och att de som inte är omnämnda är avgiftsfria.

Det är viktigt att stadga tillräckligt tydligt om grunderna för klient- och patientavgifter. Vi anser att det är svårt att bilda sig en helhetsuppfattning om hur de föreslagna ändringarna påverkar personer med intellektuell funktionsnedsättning, särskilt då det gäller tjänster för boende och barnfamiljer. För tillfället pågår också sammanslagningen av funktionshinderlagarna, vilket kommer att medföra förändringar för vår målgrupp. Utgångspunkten bör vara att de tjänster och det stöd som personen med intellektuell funktionsnedsättning behöver på grund av sin funktionsnedsättning är avgiftsfria. Behovet av stöd kan vara dagligen eller mer sällan, men trots det nödvändigt. Också dessa tjänster, särskilt gällande boende, bör vara avgiftsfria. Vi är oroliga över att de föreslagna förändringarna i klient- och patientavgifterna drabbar personer med intellektuell funktionsnedsättning oskäligt hårt.

Landskapens stora beslutandemakt en risk

Vi är oroad över att landskapen fattar beslut om en stor del av avgifterna. Klient- och patientavgifterna är i praktiken den enda inkomstkällan för landskapen, i och med att den övriga finansieringen kommer via staten. Detta ökar pressen på landskapen att höja klient- och patientavgifterna, vilket särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning, som ofta behöver nödvändiga, livslånga tjänster och som på grund av sin funktionsnedsättning befinner sig i en ekonomiskt utsatt ställning. En majoritet av personerna med intellektuell funktionsnedsättning lyfter garantipension och har inte förutsättningar att ta sig in på arbetsmarknaden. Å andra sidan förespråkar vi inte en maximigräns inskriven i lagen, eftersom erfarenheten visar att kommunerna utnyttjat detta och att klientavgifterna oftast fastställs till maximibelopp.

Grunderna för nedsänkt eller efterskönt avgift bör förtydligas

Vi anser att formuleringen i 1 kap. 4 § bör förtydligas. Enligt nuvarande formulering ska avgiften sänkas eller eftersköntas om avgiften äventyrar personens utkomst eller lagstadgade underhållsskyldighet eller annan underhållsskyldighet. Vi anser att avgifterna inom hälsovården (också andra än de som är baserade på personens betalningsförmåga) bör beaktas då man överväger nedsänkt eller efterskönt avgift.

Lagen möjliggör redan i dagens läge att kommunerna gör beslut om nedsänkt eller efterskönt avgift, då skäl föreligger. Tyvärr råder det stor informationsbrist angående denna möjlighet, vilket medfört att det inte utnyttjas så ofta som det borde. En stor utmaning är hur man kan förbättra informationen så att den går ut till alla landskapets myndigheter. Socialarbetarna är en särskilt viktig grupp. Vi önskar att Social- och hälsovårdsministeriet utarbetar tydligare direktiv för hur processen att sänka eller efterskönta avgiften går till.

Värdet på disponibla medel för personligt bruk för låg

I kapitel 5 stadgas om avgifter som bestäms enligt betalningsförmåga. Vi anser att värdet på de disponibla medlen är för lågt och att det hindrar personernas möjligheter att ta del av varierande fritidssysselsättningar och socialt engagemang.

Tydlig fakturering behövs

Det är bra att det stadgas att landskapet ska ge kunden en skriftlig faktura med anvisning för rättelseyrkan. Vidare föreslår vi att det i 5 § 3) förtydligas en skyldighet att noggrannare specificera vad servicen eller tjänster går ut på. Vi blir ofta kontaktade angående fakturor för stödtjänster i boende, som inte är tillräckligt specificerade och som också innehåller avgifter för sådant som ingår i själva stödet och som därmed inte ska faktureras för.

Avgifter för stödtjänster i anslutning till boende bör vara avgiftsfria

Vi anser att kapitel 6 1 § är oklar. Formuleringen i detaljmotiveringarna ”Kodin tai asumisyksikön ulkopuolella toteutettavista vaatehuolto-, peseytymis- ja osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistäväistä palveluista voitaisiin periä erillinen maksu.” kan i värsta fall leda till oskäliga situationer för särskilt personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning eller andra kognitiva funktionsnedsättningar. Personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver stöd för att klara av vardagliga sysslor som klädvård, städning samt uträttande av ärenden just på grund av de begränsningar som funktionsnedsättning medför. Vi ser en stor risk för att stödtjänsterna för boende för personer med lindrig funktionsnedsättning försämrats och att man samtidigt börjar ta ut avgifter för detta stöd.

Vi anser att det är oskäligt att kostnader för t.ex. hemtransport av råvaror eller mat faktureras av personen med funktionsnedsättning i de fall, då personen med funktionsnedsättning behöver stöd för att handla och tillreda mat. Om hen inte hade funktionsnedsättning kunde hen själva hämta råvarorna och tillreda maten i sitt hem, men funktionsnedsättningen hindrar detta. Stödbehovet beror således på funktionsnedsättningen, och därför bör man ta ut avgift för hemtransport och tillredning av mat. Paragrafen är särskilt problematisk eftersom den i praktiken innebär att personer med funktionsnedsättning åläggs avgifter för att de inte själva kan uträtta nödvändiga ärenden som hör till ett normalt, dagligt liv.

Då det gäller övriga avgifter som tidningsavgifter mm bör dessa basera sig på personens samtycke och serviceproducenten bör förvissa sig om att personen de facto vill och kan ta del av

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A
FI-00250 Helsingfors
+358 (0)9 434 23 60
fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60
FI-65100 Vasa
+358 (0)6 319 56 52
fduv.vasa@fduv.fi

fduv.fi
facebook.com/fduv.fi
twitter.com/FDUVFinland

tjänsten. Det bör också alltid vara möjligt för personen att själv anskaffa dessa tjänster istället för att anlita de tjänster som serviceproducenten beställt.

Avgifter för kortvarig vård bör justeras

Vi anser att avgifterna för kortvarig vård bör ses över, eftersom de kan utgöra ett hinder för att använda tjänsten. Avgifterna är höga och dessutom tas det ut avgifter för ankomst- och avfärdsdygn. Oftast är det så att personen anländer till vårdplatsen på kvällen och avlägsnar sig på avfärdsdygnet redan på morgonen. Vi anser att det är oskäligt att utkräva avgift för dessa dygn, eftersom tjänsten de facto används endast ett fåtal av dygnets timmar. Familjerna har få möjligheter att påverka ankomst- och avfärdstiderna, som ofta bestäms av serviceproducenten. Detta bör förtydligas.

Avgift för boende för barn med funktionsnedsättning

De flesta familjer med barn med funktionsnedsättning önskar att barnet ska få bo hemma med sin familj, så som andra barn. Det är en svår situation om barnet måste bo utanför hemmet på grund av sin funktionsnedsättning. Enligt förslaget skulle dessa familjer i fortsättningen betala en betydligt högre avgift än i dag, vilket vi anser vara oskäligt och betungande i en situation som redan annars är tung. Familjer med barn med funktionsnedsättning har ofta mindre inkomster men mer kostnader än andra barnfamiljer på grund av barnets specialbehov av både stöd och hjälpmedel.

Straffavgift för uteblivet besök problematisk

Vi har förståelse för att uteblivna kunder medför förluster för serviceproducenterna. Vi ifrågasätter ändå att uteblivet besök automatiskt leder till en straffavgift. I de fall som det uteblivna besöket beror på faktorer som kunden inte kunnat påverka ex. försenad/utebliven färdtjänst, ledsagare som uteblir o.dyl. är det oskäligt att kräva att personen med funktionsnedsättning ska erlägga straffavgiften.

Lisbeth Hemgård
Verksamhetsledare
FDUV

Annette Tallberg
Sakkunnig
FDUV

FDUV
Nordenskiöldsgatan 18 A
FI-00250 Helsingfors
+358 (0)9 434 23 60
fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60
FI-65100 Vasa
+358 (0)6 319 56 52
fduv.vasa@fduv.fi

fduv.fi
facebook.com/fduv.fi
twitter.com/FDUVFinland